

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА**

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра прикладної соціології та соціальних
комунікацій**

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

на тему

**«КУЛЬТУРА ДОНАТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ В УКРАЇНІ»**

Виконала: студентка 4 курсу групи ССК-41
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 054 Соціологія

Ємельянова В.В.

Керівник: канд.соц.н., доцент Чернявська О.В.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1 Теоретичні засади вивчення благодійності як соціального явища.....	6
1.1 Дослідження благодійності в соціології: визначення та теоретичні підходи.....	6
1.2 Благодійність як прояв соціальної відповідальності.....	9
Висновки до розділу 1	15
2 Формування та розвиток благодійності в Україні.....	17
2.1 Культура донатів в Україні: етапи становлення, види донатів, форми благодійності	17
2.2 Стан залученості українців до участі у благодійних зборах.....	24
2.3 Правове регулювання діяльності благодійних фондів/ волонтерства	26
Висновки за розділом 2.....	29
3 Залученості українців до участі у благодійній діяльності	31
3.1 Аналіз кейсів успішних благодійних організацій	31
3.2 Результати пілотажного соціологічного дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах для потреб військових та постраждалих внаслідок російсько-української війни.....	34
3.3 Рекомендації, щодо підвищення рівня залученості українців до благодійності	38
Висновки за розділом 3.....	41
Висновки.....	43
Список використаних джерел.....	46
Додатки.....	49
Додаток А	49
Додаток Б.....	54

ВСТУП

Актуальність теми: Україна, як країна зі складною історією та сучасними викликами, переживає період важкої соціально-політичної нестабільності, зумовленої масштабною російсько-українською війною. У таких умовах виникає актуальна проблема культури донатів – феномену, який є важливим соціальним явищем, яке активно формується в українському суспільстві протягом останніх років.

Вивчення культури донатів в контексті військових дій має значимі наслідки для розуміння динаміки соціальних процесів у країні. Актуальність дослідження полягає в тому, що війна глибоко перетворює систему цінностей та підходів громадян до благодійності. Розуміння цього явища дозволить краще реагувати на потреби вразливих груп населення та розробляти ефективні стратегії благодійної допомоги.

Дослідження культури донатів в умовах війни сприятиме поглибленню знань про мотивації та перешкоди для надання допомоги військовим та постраждалим. Це дозволить розробити інноваційні підходи до мобілізації ресурсів та залучення громадян до благодійних ініціатив.

Крім того, дослідження процесу розвитку благодійності в Україні є важливим на даному етапі для розуміння вже діючих механізмів залучення українців та розробки нових, науково обгрунтованих, рекомендацій для благодійних організацій спрямованих на мобілізацію спільних зусиль для благодійної підтримки усіх потребуючих на те сфер життя та їх представників.

Ступень наукового дослідження обраної теми: Не дивлячись на свою актуальність, оскільки явище благодійності в умовах війни як соціального явища в Україні є доволі новим, воно є мало вивченим з причини того, що його комплексне дослідження ще не отримало достатньої уваги. Проте, дослідженням окремих його аспектів займалися наступні світові вчені:

дослідження проблем доброчинності (Дж. Гейвенс, П. Шервіш), моделей поведінки благодійників (Л. Вудліффе, А. Сарджінт, Д. Уест, Дж. Форд); аналіз мотивацій благодійництва (К. Бюргойн, Л. Вестерлюнд, К. Уолкер, Б. Янг); благодійні організації та владою (Е. Брукс); компетенції учасників процесу благодійної діяльності (К. Горн, Дж. Джонсон, Д. Ван Слайк).

Що стосується сучасних українських вчених та аспектів благодійної діяльності, вивченням яких вони займаються, слід зазначити: благодійність як соціально-культурне явище (Н. Борзова, О. Кочнова, О. Савранська, Н. Сейко, Ю. Сугрובה, Є. Шелехов); історико-культурологічні аспекти доброчинності (М. Багмет, В. Ковалинський, М. Слабошпицький, Ф. Ступак); дослідження доброчинності та меценатства (Л. Хобта); доброчинність як інструмент соціальної політики всередині держави (Л. Дума, І. Пінчук, О. Семашко, С. Толстоухова, В. Халецький)

Об'єкт: благодійна діяльність як соціальне явище.

Предмет: культура донатів в Україні в умовах російсько-української війни.

Мета: дослідити особливості культури донатів українців в умовах російсько-української війни та чинники, які впливають на їх залученість до участі у благодійних зборах, надання рекомендацій покращення комунікативних стратегій, які сприяють підвищенню рівня залученості українців до участі.

Завдання:

1. Дослідити теоретичні засади вивчення благодійності як соціального явища, зокрема через дослідження феномена доброчинності в соціології.
2. Описати специфіку формування культури донатів в Україні.
3. Визначити поточний стан залученості українців до участі у благодійних зборах.
4. Проаналізувати національну законодавчу базу регулювання благодійної діяльності.

5. Дослідити залученість українців до участі у благодійності та чинники, які на це впливають – за результатами авторського пілотажного дослідження.
6. Проаналізувати успішні кейси діяльності українських благодійних організацій.
7. Надати рекомендації пропозицій комунікативні стратегії благодійних організацій чи окремих волонтерів для підвищення рівня залученості українців до благодійності.

Методи дослідження:

Аналіз наукових джерел

Пілотажне опитування: проведено автором дипломної роботи серед української молоді від 18 до 29 років, опитано 60 респондентів. Був розроблений інструментарій – анкета. Опитування проводилося онлайн за допомогою Google Forms. Робота спрямована на дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах організованих для закриття потреб військових та допомоги людям, які постраждали внаслідок російсько-української війни.

Кейс стаді: дослідження відомих успішних кейси діяльності українських благодійних організацій фонду Повернись живим та Фонду Сергія Притули.

Статистичний аналіз: аналіз статистичних даних щодо участі українців у благодійній діяльності.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ БЛАГОДІЙНОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА

1.1 Дослідження благодійності в соціології: визначення та теоретичні підходи

Благодійна діяльність відіграє ключову роль у формуванні ціннісних уявлень та моральних стандартів як для окремої особистості, так і для соціального оточення загалом. Це ставить на порядок денний необхідність наукового аналізу явища благодійності, включаючи аналіз явища благодійності та її ролі в соціальному житті під час війни, що набуває значущості в дослідженні даного феномену.

Тема благодійності завжди цікавила науковців і привертала їхню увагу з теоретичних і методологічних поглядів. Відомі класики філософсько-соціологічної думки, такі як Сократ, Л. Мемфорд, К.С. Льюїс, Г. В. Ф. Гегель, К. Маркс, Дж. Мілль, А. Сміт, а також сучасні дослідники, серед яких М. Дмитрієнко, В. Малахов, Н. Савранська, К. Шихова та інші, розглядали це явище.

Протягом сторіччь благодійність вивчалася з боку різних підходів, серед яких можна виокремити наступні:

- У межах негативістського підходу, що представлений П.А. Гольбахом, П. Лафаргом, Б. Манделієм, М. Лорі, благодійність розглядається як соціальний інструмент, спрямований на зменшення напруги та конфліктів у суспільстві. Однак досягнення основної мети благодійної діяльності в умовах сучасного українського суспільства можливе лише в контексті його соціокультурних трансформацій та змін у цінностях [1, с.116-117].

- Утилітаристський підхід, представлений К. Ф. Вольней, Т. Фаулером, А. Смітом, Дж.С. Міллом, базується на аналізі соціальних наслідків та економічних аспектів благодійності. В рамках цього підходу ставиться під сумнів твердження, що благодійність завжди справедлива. Утилітаристська критика сприяла зміні пріоритетів благодійної діяльності, особливо в практиці американських філантропічних фондів, як от фонди Дж. Д. Рокфеллера, Д. Карнегі, Г. Форда. Філантропічні фонди розглядаються як "неурядові" некомерційні організації, спрямовані на надання допомоги чи підтримку різних сфер суспільного життя. [1, с.116-117]
- Етичний підхід, розвиваний такими вченими як Сократ, Л. Мемфорд, К.С. Льюїс та іншими, акцентується на ціннісних та духовних аспектах благодійності, а не лише на її прагматичних засадах. Представники цього підходу вказують на важливі етичні проблеми, що пов'язані з благодійною діяльністю, і розглядають добротинність як частину загальних моральних настанов людини. [1, с.117]

Утилітаристський та етичний підходи до благодійної діяльності взаємно доповнюють один одного. Утилітаристська критика спрямована на соціальну етику справедливості та розумного підходу, тоді як етичний підхід акцентується на універсальній моралі та духовному вдосконаленні. Обидва підходи сприяли зміні принципів благодійної діяльності та її соціальної "амбітності".

Утилітаристська критика фокусується на соціальній етиці справедливості та розумному підході. На її основі були висунуті принципові критерії, які збагачують філантропічну діяльність корисними рішеннями: вільні фінансові та матеріальні ресурси мають бути накопичені з найбільшою ефективністю і розподілені таким чином, щоб благо приватних осіб, з

урахуванням їхніх бажань, сприяло максимальному збільшенню блага суспільства в цілому.

Проблему розвитку благодійності можна аналізувати й у рамках структурного функціоналізму, зокрема в контексті теоретичної спадщини таких визначних фігур, як Т. Парсонс, Р. Мертон, А.Р. Редкліфф-Браун. Функціоналістський підхід розкриває зв'язки між елементами і цілим, використовуючи співвідношення визначених структурних компонентів і способів їх функціонування [2].

В результаті цього виникає складна класифікація взаємозв'язків між усіма частинами з яких складається система, а також між ними та системою в цілому. Визначаються можливі та неможливі стани системи, можливі комбінації елементів у ній, а також різні функції як способи поведінки, що є характерними для даного системного об'єкту за умови збереження його структурної цілісності та інших умов. В рамках такого підходу благодійність можна розглядати як складову частину суспільства, оскільки вона виконує функції, необхідні для збереження його структурної цілісності. Завдяки благодійній діяльності здійснюються основні соціальні функції: збереження, відтворення та розвиток суспільства [1-2].

Українські вчені сучасності, включаючи істориків, культурологів, економістів, педагогів, психологів, соціальних філософів, політологів, юристів, фахівців з державного управління та соціальної роботи, активно досліджують теоретичні аспекти доброчинної діяльності, серед них наступні вчені: Н. Борзова, О. Кочнова, О.Савранська, Ю. Сугрובה, Є. Шелехов, С. Поляруш, О. Ільченко, І. Мигович, О. Вінніков, Д. Ковриженко, М. Лациба, Ю. Гузенко, О. Донік, А. Нарядько, Т. Ніколаєва, С. Посохов, Н. Сейко.

Згідно з визначенням Демичевої А.В. наданим у енциклопедичному словнику-довіднику новітньої політичної лексики, благодійність, або доброчинність – це безкорислива допомога, яку надає власник приватних ресурсів, відомий як благодійник, особам, які її потребують, бенефіціару. Сфери, в яких здійснюється благодійна діяльність, включають освіту,

охорону здоров'я, екологію, боротьбу з природними та техногенними катастрофами, а також допомогу постраждалим, соціальний захист, культуру, науку, спорт, права людини та інше. Благодійником може бути фізична або юридична особа приватного права, така як благодійна організація або фонд. Благодійність може бути розглянута як соціальні відносини, соціальний інститут або суспільний рух. Ознаки благодійності включають свободу вибору об'єкта для благодійництва, відсутність утилітарних мотивів, організованість та спрямованість на досягнення соціально важливих цілей[3].

Загалом, благодійність представляє собою особливу форму соціальної взаємодії, що відрізняється від взаємовідносин, що ґрунтуються на інституційних зв'язках. Це обумовлено існуванням певних соціальних потреб, а також бажанням і здатністю інших сторін надати допомогу. Проте саме бажання допомогти не є достатнім для здійснення благодійного акту. Важливим є також мотивація, яка знаходить підтримку в свідомості людей та їх схваленні. Більшість дослідників виділяють духовні мотиви благодійності, виходячи зі знання про потребу людини в прояві любові. Ця діяльність передбачає незалежність від політичних мотивів та може бути як одноразовою, так і систематичною. Хоча раніше благодійність була привілеєм лише заможних осіб, зараз вона стала доступною для широкого кола суспільства [4].

1.2 Благодійність як прояв соціальної відповідальності

Благодійність, особливо у вигляді пожертв на потреби військових під час війни, може бути розглянута з соціологічної перспективи як прояв соціальної відповідальності. Це виявляється у свідомому бажанні і зусиллях людей та організацій допомогти тим, хто знаходиться на передовій, ризикуючи своїм життям або тим, хто постраждав внаслідок війни.

Поняття соціальної відповідальності означає результат усвідомлення особами, що складають соціальну державу, єдності соціального простору. Це свідоме виконання своїх обов'язків перед співгромадянами, суспільством та державою. У соціальній відповідальності головну роль відіграє моральний аспект, який потребує відповідального ставлення до власних дій і впливу на інших. Ця концепція підтримує ідею врахування інтересів суспільства та відповідальності за їхній вплив у всіх сферах [5].

Деякі дослідники, такі як І. Вітковська, О. Плахотний та інші, розглядають соціальну відповідальність як регулятор поведінки. Це означає, що це як відповідь на дії суспільства, так і реакція індивіда на вимоги оточуючих. Бути відповідальним означає визнавати і захищати цінності оточення та сприяти досягненню його цілей. У кожній соціальній групі існує система норм, яка визначає ролі та очікування. Індивідуальність представляє собою носія ролей, пов'язаних з нормами різних соціальних груп [6].

Суть соціальної відповідальності полягає у тому, що суб'єкти громадянського суспільства (державна, владні структури, підприємства, інституції, громадяни) несуть відповідальність за інтегровану суспільну корисність своєї діяльності. Іншими словами, соціально відповідальною вважається діяльність, в якій використовуються лише такі методи досягнення цілей, які не завдають шкоди людям, природі або суспільству [7, с. 20].

Дотримання суб'єктами громадянського суспільства встановлених правил, закріплених у національному законодавстві, є основним рівнем соціальної відповідальності. Це обов'язок кожного суб'єкта - громадян, підприємств, інституцій та уряду, який контролюється та забезпечується державними органами. Про розширення рівню соціальної відповідальності свідчить турбота суб'єкта про своїх стейкхолдерів – інших людей, громад та навколишнє середовище, що перевищує встановлені законом норми [8].

Зважаючи на велике значення соціальної відповідальності в нашому суспільстві, важливо розглянути її в контексті особистісного розвитку та взаємозв'язку з різними соціальними інститутами. Соціальна відповідальність

визначається не лише з погляду моральних цінностей, а й з урахуванням здатності особистості впливати на світ навколо себе. Відображаючи високий рівень особистісних якостей, які включають у себе совість, толерантність, співчуття, та інші, соціальна відповідальність сприяє не лише особистому розвитку, але й зміцненню суспільства в цілому[7с. 44].

Під впливом різноманітних соціальних інститутів, починаючи від сім'ї та закінчуючи державними органами, розвиток соціальної відповідальності стає комплексним процесом, що відбувається на різних рівнях суспільної організації. Сприяючи збалансованості основних сфер життєдіяльності та підвищенню рівня довіри громадян до соціальних інститутів, соціальна відповідальність стає ключовим аспектом побудови стійкого та гармонійного суспільства.

Благодійність у вигляді пожертв на потреби військових під час війни може бути розглянута з соціологічної перспективи як прояв соціальної відповідальності.

По-перше, така благодійність виражається у відчутті співпереживання та підтримки з боку громади. Люди реагують на потреби військових, розуміючи, що вони виконують небезпечну та важливу роботу на користь суспільства. Це підсилює почуття єднання та солідарності в суспільстві.

По-друге, така благодійність відображає загальний моральний обов'язок підтримувати та захищати тих, хто бореться за безпеку та свободу інших. Це виражається у відповідальності громадян перед своєю країною та її захисниками.

По-третє, благодійність на користь військових під час війни працює, оскільки мобілізує громадську підтримку для тих, хто знаходиться на передній лінії. Це може включати фінансову допомогу для військових та їхніх родин, надання послуг та ресурсів для полегшення їхнього життя, а також моральну підтримку.

Благодійність в допомогу постраждалим внаслідок російської збройної агресії проти України відображається як прояв соціальної відповідальності з кількох позицій.

По-перше, це виявляється у свідомості суспільства щодо необхідності надання допомоги тим, хто постраждав через конфлікт. Благодійність у цьому контексті свідчить про розуміння та співпереживання людей щодо трагічних наслідків війни для мирного населення, і виявляється як прагнення забезпечити їм необхідну допомогу та підтримку.

По-друге, благодійність в допомогу постраждалим від російської агресії проти України сприяє мобілізації громадської підтримки та об'єднанню спільних зусиль.

У цілому, благодійність на користь військових під час війни виявляється у відчутті громадської відповідальності за добробут та безпеку тих, хто ризикує своїм життям заради загального добра та розумінні вигоди для суспільства від забезпечення військових усією необхідною амуніцією та спорядженням. А благодійність в допомогу постраждалим від російської агресії проти України є проявом соціальної відповідальності, оскільки вона відображає здатність та бажання суспільства допомогти тим, хто потребує захисту та підтримки в найважчі часи. Все це разом сприяє посиленню соціальної солідарності, моральної єдності та взаємодії в суспільстві, а також надає практичну допомогу тим, хто постраждав від воєнних дій, та підтримці тих, хто знаходиться у важких умовах через війну.

Проте, соціальна відповідальність функціонує разом з соціальною солідарністю, оскільки це два важливі аспекти сучасного суспільства, які сприяють покращенню якості життя та свідчать про загальний рівень розвиненості суспільства.

Соціальна відповідальність відображає здатність і бажання індивідів, організацій та корпорацій брати на себе відповідальність за соціальні, екологічні та економічні наслідки своєї діяльності. Це може включати

прийняття етичних рішень, вирішення соціальних проблем та забезпечення сталого розвитку.

Соціальна солідарність, з іншого боку, виражається у взаємній підтримці та співчутті між членами суспільства, особливо відносно вразливих груп населення. Це означає готовність допомогти тим, хто опинився у складних життєвих обставинах, і прагнення працювати разом для досягнення спільних цілей і вирішення соціальних проблем.

Солідаризм, розглядуваний як принцип соціально-політичних відносин, визнається ключовим фактором у житті суспільства. Цей принцип наголошує на важливості духовної та психологічної єдності членів суспільства, виступаючи у противагу теорії класової боротьби. Відтак, солідаризм спрямовує увагу на спільність інтересів та співробітництво різних соціальних груп. Не менш важливим аспектом є те, що в період криз та загроз солідаризм мобілізує суспільство, підвищуючи його креативність та ефективність завдяки синергетичному ефекту, що виникає від усвідомлення спільності інтересів та координації дій [9].

Особливу значимість солідаризм має для мобілізації суспільства в реалізації розвиткових проєктів країни. Цей принцип визнають автори проєктів, які прагнуть отримати громадську підтримку для їхньої реалізації. Також, це питання є актуальним для громадських рухів, які бачать у солідарності гарантію збереження незалежності країни та зміцнення демократії.

Окрім трансформаційного контексту, солідаризм в Україні набуває й інших актуальних вимірів, які варто ретельно розглянути та проаналізувати, так у контексті творення нації, що є неможливим без досягнення належного рівня солідарності між громадянами держави. У цьому другому контексті тема суспільного солідаризму приваблює своїм потенціалом впливу на етнічну психологію для мобілізації етноорієнтованого сегменту. У такому контексті солідарність може розумітися у її суто етнонаціональній формі, на

основі примордіального підходу, який акцентує її первинний і надісторичний характер, фактор кровної спорідненості соціуму [9-10].

Соціальна відповідальність і соціальна солідарність взаємопов'язані і доповнюють одне одного. Сприяючи розвитку обох цих аспектів, суспільство стає більш гуманним, справедливим і стабільним, що сприяє загальному добробуту всіх його членів.

Благодійність та соціальна солідарність взаємно зв'язані та взаємодоповнюють одне одного, сприяючи побудові сильного та згуртованого суспільства.

На перший погляд, благодійність може бути сприйнята як ізольований акт допомоги в потребуєчий момент. Проте, насправді вона виражає соціальну солідарність - віру в те, що кожен має право на підтримку та допомогу у важкі часи. Коли люди виявляють благодійність, вони демонструють свою готовність поділитися своїми ресурсами, часом та енергією з іншими, хто потребує допомоги. Це виражає солідарність і відчуття спільноти, що сприяє підтримці та розвитку суспільства.

З іншого боку, соціальна солідарність надихає до благодійності. Коли люди відчують себе частиною спільноти, вони більш схильні віддавати свої ресурси на користь загального блага. Вони розуміють, що їхні дії можуть мати значний вплив на поліпшення життя інших людей, і відчують відповідальність за забезпечення допомоги тим, хто її потребує .

Явища соціальної відповідальності та соціальної згуртованості також пояснюють ріст активності благодійних пожертв на допомогу військовим чи людям постраждалим внаслідок війни, після чергових масштабних обстрілів українських міст та втрат на фронті.

Отже, благодійність і соціальна солідарність взаємопов'язані через взаємний вплив на суспільство. Вони сприяють побудові сильних, солідарних та взаємопідтримуючих спільнот, які діють разом для досягнення спільних цілей та поліпшення якості життя всіх її членів.

Отже благодійність є одним з варіантів проявів соціальної відповідальності, при цьому активність залученості до неї на пряму залежить від кризових ситуацій в яких опиняється суспільство, ці кризові ситуації при цьому підвищують соціальну відповідальність суспільства. Для України прикладом такої кризової ситуації стала російсько-українська війна.

Крім підвищення рівня соціальної відповідальності російська агресія проти України також відновила функціонування соціальної солідарності в українському суспільстві згуртувавши його проти спільного ворога та мотивуючи допомагати ближнім.

Висновки до розділу 1

Благодійна діяльність відіграє важливу роль у формуванні ціннісних уявлень та моральних стандартів як для окремої особистості, так і для соціального оточення загалом. Різні теоретичні підходи до розуміння благодійності відкривають широкий спектр можливостей для її аналізу та вдосконалення. Утилітаристський підхід акцентує на соціальних та економічних аспектах благодійності, тоді як етичний підхід підкреслює значення ціннісних та духовних аспектів цього явища. Застосування функціоналістського підходу дозволяє розглядати благодійність як важливу складову суспільства, яка сприяє його структурній цілісності та розвитку. Зростання доступності та розмаїття форм благодійної діяльності свідчать про постійну еволюцію цього соціального явища та його важливість для підтримки та розвитку громадського добробуту.

Аналізуючи взаємозв'язок благодійності з соціальною відповідальністю та соціальною солідарністю, можна підсумувати, що ці аспекти взаємодоповнюють один одного, сприяючи побудові стабільного та гуманного суспільства. Благодійність відображає прояв соціальної відповідальності громадян та організацій у складних ситуаціях, таких як

війна, а також свідчить про готовність сприяти загальному добробуту. З іншого боку, соціальна солідарність підсилює взаємодопомогу та взаєморозуміння між членами суспільства, що зміцнює його єдність у важкі часи. Разом ці два аспекти сприяють побудові сильного та згуртованого суспільства, яке працює разом для досягнення спільних цілей та покращення якості життя всіх його членів. Такий взаємозв'язок є ключовим для розвитку сучасного суспільства, оскільки він сприяє не лише соціальному, а й економічному та культурному процвітанню.

Не зважаючи на те, що явище благодійності є давно відкритим та вивченим серед науковців, проте накладання поверх нього умов війни надає перспективи для його подальшого вивчення, оскільки наразі благодійність частіше вивчається в контексті перебування суспільства в мирному стані, не враховуючи особливостей функціонування благодійності під час війни.

2 ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БЛАГОДІЙНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1 Культура донатів в Україні: етапи становлення, види донатів, форми благодійності

В умовах сучасної України, де вибраний курс на демократичний розвиток, все більше уваги приділяється питанням, пов'язаним з побудовою громадянського суспільства. В цьому процесі значну роль відіграє діяльність «третього сектору», зокрема різноманітних недержавних організацій, чия діяльність охоплює такий напрям, як благодійність. Одним із головних завдань благодійної діяльності є забезпечення соціальної допомоги, підтримки та захисту найбільш вразливих верств населення. Ефективність роботи недержавних організацій залежить від соціально-економічних, соціально-політичних і правових чинників, а також від рівня співпраці з громадськими організаціями, державними установами та бізнес-структурами.

Благодійна діяльність є досить новим явищем для українського суспільства, або, точніше, це явище, що повертається. Протягом радянського періоду реалізація соціальних програм розглядалася виключно як обов'язок держави, і практично всі громадські організації були під контролем держави. Тільки з отриманням незалежності приватна недержавна діяльність в Україні в цьому напрямку стала розвиватися активніше. Проте в багатьох відношеннях це стало можливим завдяки сприянню з боку іноземних філантропів, оскільки культура благодійності в українському суспільстві протягом радянського періоду історії значною мірою була втрачена [11].

А. В. Красуля визначає та теоретично обґрунтовує шість етапів розвитку благодійності в Україні [12]:

На першому етапі, який охоплює період від первісних спільнот до становлення Київської Русі, відбулося зародження благодійності. Її

виникнення та поширення тісно пов'язані з етногенезом і культурогенезом в Україні, зокрема з прийняттям християнства у 988 році. Разом із поширенням нової віри та створенням церковної інфраструктури почалося активне доглядання за бідними і хворими. Релігія стала основою розвитку благодійності, що вважалася частиною християнських моральних норм і виявом вірних послідовників. У середньовіччі та нові часи церква, зокрема монастирі, стали центрами соціальної допомоги для бідних і потребуючих, здійснюючи три основні функції: надання матеріальної допомоги (милосердя), лікування та освіти.

Релігійні інститути, такі як церкви, монастирі, мечеті та синагоги, історично були центром діяльності з підтримки та допомоги уразливим групам суспільства. Не лише вони надають допомогу безпосередньо, але й створюють культурні умови для підтримки цінностей милосердя та благодійності. Через релігійні обряди, проповіді та релігійну освіту віруючим надається знання та моральні стимули для вчинків добра та допомоги ближньому. Соціальна допомога бідним завжди була однією з головних складових релігійної діяльності, включаючи роздачу їжі, одягу, надання притулку для бездомних, а також консультації та моральну підтримку. Добродійні організації, засновані на релігійних принципах, також відіграють важливу роль у забезпеченні допомоги тим, хто потребує.

Другий етап, з кінця IX ст. до кінця XVI ст., відзначається князівською добродійністю, проявленою у роздачі милостині, харчуванні бідних, підтримці церков, освіти та культурі.

Третій етап (80-ті роки XVI ст. до початку XVIII ст.) розкриває добродійність братств, які, поряд із релігійними справами, проводили культурно-освітню діяльність та заснування шкіл і лікарень для бідних. Вплив козацтва на формування культури благодійності в українському суспільстві має глибокі історичні корені. Козацька доба, що тривала з XVI по XVIII століття, не лише сформувала особливий етичний кодекс, але й

відіграла ключову роль у встановленні практики допомоги та підтримки в українському суспільстві.

Перші випадки благодійності, як феномену, в українських землях було зафіксовано у XVII столітті. Прояви безкорисливої підтримки з боку гетьманів, кошових отаманів, представників полковосотенної козацької старшини для освітніх закладів, церков та монастирів, а також допомоги потребуючим, неоспоримо відображають ту моральну та духовну цінність благодійництва у тодішньому українському суспільстві. Ця оцінка має своє коріння у давніх традиціях, згідно з якими гасло "подаймо щиросердно гріш тому, для кого він є найбільш необхідним сьогодні

Перш за все, козацька благодійна діяльність спеціалізувалася на участь козаків у будівництві та утриманні монастирів та церков. Козацька еліта часто надавала фінансову підтримку релігійним установам, сприяючи їхньому розвитку та зміцненню впливу в українському суспільстві. Це дало поштовх до створення благодійних фондів та ініціатив зі збору коштів на будівництво та реставрацію храмів, що продовжується й у сучасний час [13].

Четвертий етап (XVIII–XIX ст.) відзначається розвитком меценатства у сферах культури й освіти заради особистих інтересів та репутації. З кінця XIII ст. благодійність стає на шлях переходу від церковно-громадського явища до явища підконтрольного державі та громадськості. У 60-70 -х рр. XIX ст. ця діяльність стає нормою життя представників різних соціальних верств. З кінця XVIII століття в Україні спостерігається поступовий перехід благодійності від церковно-громадської до державно-громадської форм. Під керівництвом держави, що визнала свою соціальну відповідальність, починають формуватися механізми підтримки окремих соціально вразливих груп, тоді як традиції громадської доброчинності зміцнюються там, де інтереси влади та суспільства співпадають. Фінансування соціальних програм стає справою держави, церкви, різноманітних громадських організацій та приватних осіб.

Під впливом соціально-економічних змін, викликаних реформами 1860-х – 1870-х років, у влади сформувалося нове сприйняття добровільних товариств, що відображало зростання незалежної громадської свідомості та бажання самостійної діяльності. Процес урбанізації спричинив поступове збільшення міського населення за рахунок колишніх селян, що призвело до глибшої соціальної поляризації, де частина населення була відчужена від умов ринкової економіки. Умови, коли уряд був неспроможний забезпечити навіть мінімальний рівень допомоги для найбільш вразливих верств населення, а система соціального забезпечення ще не була розвиненою, зробили благодійність важливим інструментом матеріальної підтримки та згладжування суспільної напруги.

П'ятий етап (XIX – початок XX ст.) відрізняється активністю благодійників у допомозі школам, лікарням та піклуванні про різні соціальні групи. У останній третині XIX століття благодійність почала відігравати специфічну роль у соціальному прогресі, проявляючи випереджаючий, соціально інноваційний характер порівняно з діяльністю державних інституцій. Цей період відзначився інноваційним підходом до громадської благодійності, яка перевищувала соціальні стандарти, що домінували в державній практиці, а часто й у свідомості суспільства. Важливими досягненнями цього періоду були спорудження доступного міського житла, створення закладів для догляду за дітьми під час роботи батьків, формування землеробських колоній та ремісничих притулків для реабілітації малолітніх правопорушників, а також заснування просвітницьких установ та інших соціальних інститутів. Ці ініціативи вперше виникли як результат громадської добродійної діяльності та приватних ініціатив.

Благодійність набула особливого значення під час Першої світової війни, яка почалася улітку 1914 року. Активізація благодійної діяльності сягнула свого піку, що відзначилося розгалуженою мережею установ різних типів. Оскільки самодержавний уряд був нездатний впоратися з усіма аспектами суспільного життя в умовах війни, наріжним каменем стала

ініціатива громадян у сфері благодійності. Під впливом патріотичних почуттів громадян стало все очевидніше, що кожен співвітчизник, що потрапив у скрутне становище, має право на певний соціальний захист [14].

Шостий етап (з кінця ХХ ст. до теперішнього часу) представляє сучасну благодійність, меценатство та волонтерство, які активно розвиваються. Цей процес активізувався через економічну кризу 90-х років та зростання соціальних проблем в українському суспільстві. Разом з тим, з'явилися нові професії, такі як «соціальний педагог» та «соціальний працівник», для яких співпраця з благодійниками є невід'ємною частиною професійної діяльності.

Після здобуття незалежності в 1991 році, благодійність в українському суспільстві почала активно розвиватися. З'явилися нові недержавні благодійні організації, фонди та ініціативи, спрямовані на різноманітні сфери діяльності, такі як медицина, освіта, соціальний захист, культура, екологія та інше. Незалежність дозволила українському суспільству самостійно визначати пріоритети в галузі благодійності, враховуючи потреби та проблеми країни.

У цьому періоді спостерігалися як індивідуальні благодійні ініціативи, так і створення великих благодійних організацій зі значними ресурсами та впливом. Громадська свідомість стосовно благодійності також змінювалася, зростала підтримка громадськості для різноманітних благодійних проектів та ініціатив.

Держава також створювала умови для розвитку благодійності, включаючи законодавче регулювання та податкові пільги для благодійних організацій. Однак, не дивлячись на позитивні тенденції, сектор благодійності в Україні залишався вразливим до корупції, недостатньої прозорості та ефективності використання коштів [15-16].

Загалом, розвиток благодійності після здобуття Україною незалежності і до моменту написання наукової статті А.В. Красулею відображав

динамічний процес становлення громадянського суспільства та його прагнення до покращення життя громадян та розвитку країни.

Проте ще двома важливими факторами, які логічно зазначити характерними шостому етапу розвитку благодійності в Україні, є процеси глобалізації суспільства та розвитку такого нерозривного від нього засобу як Інтернет.

У період глобалізації та розвитку медіа благодійність в українському суспільстві стала більш доступною та видимою. Завдяки швидкому поширенню інформації через різноманітні медіа-платформи, в тому числі соціальні мережі та інтернет-портали, благодійні організації та проекти здобули більший охоплення аудиторії.

Глобалізація дозволила українським благодійним організаціям вступати в міжнародні партнерства та залучати ресурси з-за кордону для реалізації своїх проектів. Крім того, медіа стали платформою для збільшення обізнаності громадськості щодо проблем та потреб, на які спрямована благодійна діяльність.

Розвиток медіа також сприяв формуванню позитивного іміджу благодійництва та підвищенню свідомості громадян про важливість допомоги та підтримки у вирішенні соціальних проблем. Це сприяло збільшенню кількості людей, які бажають взяти участь у благодійних заходах та програмах.

Крім того, до особливостей шостого етапу розвитку благодійності в Україні відноситься розвиток матеріальної підтримки кріейторів. З появою інтернет-технологій та розширенням сфери цифрової комунікації спостерігається значний розвиток інтернет-творці, що включають у себе художників, блогерів, стрімерів, письменників та інших представників творчих сфер діяльності. Поряд з цим, спостерігається зростання інтересу до благодійності як інструменту підтримки цих творців.

Початково, інтернет-кріейтори залежали від рекламних доходів та спонсорських контрактів для фінансування своєї діяльності. Благодійність

стала ще інструментом, який використовується інтернет-креаторами для залучення фінансової підтримки. Це може бути спрямоване на підтримку їхньої творчості, вирішення конкретних проблем або благодійні проекти. За допомогою соціальних мереж та інших онлайн-каналів комунікації, креатори можуть ефективно мобілізувати свою аудиторію для участі в благодійних ініціативах.

Проте, з появою платформ для збору коштів, таких як Patreon, Kickstarter, Buy Me a Coffee та інші, творці стали залучати фінансову підтримку безпосередньо від своєї аудиторії. В Україні з 2018 року починає функціонувати та розвиватися найкрупніше по сьогоднішній день платформа донатів та регулярних підписок для підтримки українських авторів - Donatello. Це відкрило нові можливості для розвитку та незалежності творчості інтернет-креаторів.

Проте разом із зростом пропозицій на ринку, така форма підтримки творців, в окремих випадках, почала переходити у формат спонсорства, коли бенефіціари взамін пропонують спонсорам додаткові ексклюзивні послуги.

Ще одним інноваційним інтернет сервісом для зборів благодійних пожертв стала платформа CashTime Pay. Першочергово платформа була розроблена для заробітку користувачів, можливості здійснювати мікроплатежі чи донати для креаторів зареєстрованих на платформі. Проте в українських реаліях дедалі частіше на платформу приходять благодійні організації, що дає можливість здійснювати пожертви військовим, людям та тваринам, які постраждали внаслідок війни, сплачуючи своїм часом, а не грошима.

Тож у шостий етап виникають нові форми благодійної діяльності, пов'язані з розповсюдженням інтернету та інших цифрових технологій, такі як онлайн-збори коштів, віртуальні благодійні події та кампанії у соціальних мережах. Вони дозволяють залучати кошти та увагу до різних благодійних проектів швидко та ефективно, розширюючи коло благодійників.

Таким чином, в період глобалізації та розвитку медіа благодійність в українському суспільстві стала більш динамічною, доступною та впливовою, відображаючи потреби та виклики сучасного світу.

2.2 Стан залученості українців до участі у благодійних зборах

Світовий рейтинг благодійності (World Giving Index) є значущим дослідженням, яке проводить британська благодійна організація Charities Aid Foundation (CAF) на основі даних опитування компанії Gallup World View у понад 150 тисяч респондентів з 153 країн. Цей індекс визначає рівень залученості громадян до соціальної діяльності та їхню готовність сприяти зростанню благодійності у всьому світі.

Щорічний рейтинг базується на трьох основних критеріях: донатах благодійним організаціям, волонтерстві та допомозі громадянам, які її потребують. Ці показники відображають рівень громадської активності та готовності до допомоги.

Так за даними Світового рейтингу благодійності у 2013 р. Україна посіла 102-е місце у рейтингу серед 135 країн, а за даними останнього Світового індексу благодійності 2023 року, Україна посіла 2-е місце, показавши значний прогрес за останні 10 років, та навіть у порівнянні з попереднім роком, коли займала 10-е місце.

Це свідчить про те, що країнське суспільство проявляє високий рівень готовності до благодійної діяльності, що свідчить про активну участь громадян у благодійних зборах та допомозі найпотребуючим [17].

Докладніше, що стосується залученості українського суспільства до матеріальної благодійності та стабільності у цьому, за результатами дослідження Deloitte Consumer sentiment during the war 2022 зазначається, що 90% українців заявляють, що здійснюють благодійні пожертви для Збройних Сил України (ЗСУ) або особам постраждалим від війни. Більшість надають

допомогу періодично, проте кожен п'ятий респондент робить це регулярно, а кожен четвертий – інколи.

Згідно з дослідженням, серед різних соціальних груп, найвищий відсоток тих, хто робить донати на допомогу ЗСУ або постраждалим внаслідок війни особам, виявлено серед респондентів зі статусом внутрішньо переміщених осіб (ВПО), який складає 94%. Регулярно допомагають 25% внутрішньо переміщених осіб, 21% українців, які не залишали своїх місць проживання, та 17% громадян, що емігрували за кордон.

У різних регіонах України активно здійснюються благодійні внески на підтримку Збройних сил України. Найбільше коштів на цю мету витрачають мешканці столиці та західних областей, що становить 93%. Такі ж мешканці є лідерами і за регулярністю надання допомоги ЗСУ та постраждалим внаслідок ведення бойових дій, а саме 25% та 22% відповідно. У південних областях беруть участь у благодійних зборах понад 85% мешканців, а в північних та східних - майже 90%. Варто відзначити, що лише 14% українців, які емігрували за кордон, та 6% громадян України зі ВПО утримуються від здійснення благодійних внесків [18].

Що стосується зборів окремих благодійних організацій, то за даними платформи для роботи з відкритими даними Оpendатабот, у червні 2023 року українці задонатили на потреби Збройних Сил України рекордну суму у 2,4 млрд гривень, незважаючи на загальне зменшення обсягів благодійних внесків протягом цього року. Протягом першого півріччя 2023 року на рахунки трьох найвідоміших та наймасштабніших благодійних фондів України було перераховано 8,4 млрд гривень, що на 22% менше, ніж у другому півріччі 2022 року.

Найбільші збори зафіксовані на платформі United24, яка встановила рекорд за весь час великої війни. Основна частина донатів за перше півріччя сконцентрована на цій платформі, збираючи 66% від загального обсягу. Друге місце за обсягом донатів посідає фонд "Повернись живим" з 22%, а третє - фонд Сергія Притули з 12%.

Більша частина матеріальних пожертв, які донори перерахували на рахунки United24, були призначені на потреби Збройних Сил України, становлячи 89% усіх донатів, що надійшли на рахунок цього фонду. Решта 11% розподілені на медичну допомогу і відбудову України.

Аналізуючи динаміку збору коштів, можна відзначити значне зростання донатів у червні 2023 року порівняно з попередніми місяцями. Наприклад, збори фонду "Повернись живим" зросли на 17%, а фонду Сергія Притули - на 37% [19].

2.3 Правове регулювання діяльності благодійних фондів/ волонтерства

Згідно з п. 2 та п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (далі – Закон № 5073) редакції 23.01.2024 [20], благодійна діяльність визначається як «добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара», благодійною ж організацією є «юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених Законом № 5073, як основну мету її діяльності».

Згідно з ч. 1 ст. 3 Закону № 5073, метою благодійної діяльності є надання підтримки законним інтересам бенефіціарів у різних сферах, а також розвиток цих сфер у громадських інтересах. Ці сфери включають освіту, охорону здоров'я, екологію та захист навколишнього середовища, запобігання та ліквідацію наслідків природних та техногенних катастроф, допомогу постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям і особам у складних життєвих

обставинах. Також важливими напрямками є опіка і піклування, законне представництво та правова допомога, соціальний захист, культура та мистецтво, наука та наукові дослідження, спорт і фізична культура, права людини і громадянина, розвиток територіальних громад, міжнародна співпраця України, економічний розвиток країни та її регіонів, підвищення конкурентоспроможності, сприяння реалізації різних програм для поліпшення соціально-економічного становища в країні, а також підтримка обороноздатності та мобілізаційної готовності країни та захист населення в надзвичайних ситуаціях (ч. 2 ст. 3 Закону № 5073) [20].

Мета благодійних організацій не може полягати в одержанні та розподілі прибутку серед засновників, членів управлінських органів, або інших пов'язаних осіб, включаючи працівників (ч. 1 ст. 11 Закону № 5073). Однак благодійним організаціям дозволяється здійснювати господарську діяльність без мети отримання прибутку, зокрема для досягнення їхніх статутних цілей (ч. 4 ст. 16 Закону № 5073), іншими словами, для проведення благодійної діяльності. Заборонено надавати благодійну допомогу політичним партіям або від імені політичних партій, а також брати участь у виборчій агітації.

Згідно зі ст. 13 Закону № 5073 виділяються такі види благодійних організацій [20]:

- Благодійне товариство - це організація, що заснована не менше, ніж двома особами та має свій власний статут.
- Благодійна установа - це організація, заснована на підставі спеціального акта, який визначає активи, передані засновниками для досягнення благодійних цілей. У цьому випадку засновники не беруть участі в управлінні.
- Благодійний фонд - це окремий вид благодійної організації, яка має свій статут і може бути створена однією або кількома особами. Він має учасників, які його керують, але вони не зобов'язані передавати фонду будь-які активи. Активи фонду

можуть бути зібрані як учасниками, так і іншими благодійниками.

Що стосується оподаткування благодійної діяльності, загалом надання благодійної допомоги звільняється від оподаткування податком на додану вартість (Податковий кодекс України, ст.197.1.15) [21]. Але в окремих випадках у благодійних організацій можуть виникнути зобов'язання щодо сплати податку на додану вартість. Зокрема, це можуть бути операції з постачання товарів, не пов'язані із завданнями та цілями, задля досягнення яких створювалася благодійна організація.

Благодійна допомога, надана фізичним особам (за винятком операцій, на які поширюється звільнення від ПДФО), підлягає оподаткуванню прибутковим податком. Проте, в умови воєнного часу встановлюється виключення: неприбуткові організації, незалежно від їхньої попередньої ознаки неприбутковості до 24 лютого 2022 року та незалежно від цілей їхньої діяльності, визначених у статутних документах, можуть здійснювати благодійну підтримку на користь Збройних Сил України та інших організацій без оподаткування на добровільних засадах під час дії воєнного стану (проте, ця виняткова можливість не стосується надання допомоги окремим фізичним особам).

Для благодійних організацій у Податковому кодексі України також не передбачено пільг зі сплати податку на нерухомість (на відмінну від земельних ділянок). Втім, надання таких пільг – зона відповідальності місцевих рад. Об'єктом оподаткування є загальна площа будь-якого нерухомого майна. Річна сума податку розбивається на чотири частини та сплачується щокварталу. Для власників легкового автотранспорту з об'ємом двигунів, що перевищує 3000 см³, існує необхідність сплатити транспортний податок. Виняток становлять автомобілі, термін корисного використання яких перевищує п'ять років.

Благодійні організації як неприбуткова організація зобов'язана надавати контролюючим органам наступну звітність за результатами своєї діяльності [21]:

- звіт про податкові пільги;
- звіт про те, як було використано кошти неприбуткової організації;
- звіт за формою 1ДФ (про доходи фізичних осіб).
- звітність до фондів соцстрахування (пенсійний, а в окремих випадках – до зайнятості, тимчасової непрацездатності та нещасних випадків).
- фінансова звітність та звіти в статистику

Зазначимо, що українське законодавство в певній мірі сприяє діяльності благодійних організацій, як українських, так і міжнародних. Законодавство надає пільги та підтримку для благодійної діяльності фізичних та юридичних осіб. Таким чином, українське законодавство створює сприятливі умови для розвитку та функціонування благодійної діяльності в усіх її аспектах, що сприяє підтримці та розвитку благодійних ініціатив у країні. Проте з іншого боку чинне законодавство має положення, які потребують змін та допрацювання, наприклад: відміна податків на благодійну допомогу фізичним особам, що стає перешкодою у допомозі людям, які втратили свої домівки внаслідок ворожих обстрілів, внутрішньо переміщеним особам та іншим групам людей, які постраждали внаслідок бойових дій.

Висновки за розділом 2

Розвиток благодійності в Україні відбувався на протязі історичних етапів, від первісних форм до сучасних трендів. Кожен етап відображав соціокультурні та політичні реалії свого часу, сприяючи зростанню впливу

культури, освіти та меценатства. Здобуття незалежності відкрило нові можливості для розвитку благодійності, проте сектор залишався вразливим до корупції та недостатньої прозорості. Вплив глобалізації та розвитку медіа сприяв залученню уваги та ресурсів до благодійних проектів через інтернет, розширивши можливості для дії та підвищивши обізнаність громадськості щодо соціальних проблем. Таким чином, розвиток благодійності в Україні відображає динаміку суспільства та його стремління до покращення якості життя громадян та загального соціального прогресу.

Це підтверджують і дані Світового рейтингу благодійності, за якими Україна показала значний прогрес за останні 10 років, наблизившись до першого місця. Такий позитивний тренд свідчить про високий рівень готовності громадян допомагати тим, хто потребує. Це підтверджується інформацією про велику кількість благодійних внесків на підтримку Збройних Сил та постраждалих від війни. Отже, українське суспільство демонструє високу солідарність та активність у подоланні складних викликів.

Висновки показують, що законодавство України надає достатній правовий регулятивний фреймворк для функціонування та розвитку благодійних організацій у різних сферах діяльності. Чітке визначення цілей та видів благодійних організацій, а також регулювання оподаткування та звітності, створює сприятливі умови для розвитку цього сектору. Проте, є потреба у подальшій роботі над удосконаленням законодавства, зокрема, щодо відміни податків на благодійну допомогу фізичним особам, а також вдосконалення механізмів надання пільг та підтримки благодійних ініціатив. Такі кроки сприятимуть підвищенню ефективності та розширенню масштабів благодійної діяльності в Україні, що в свою чергу сприятиме соціальному та економічному розвитку країни.

3 ЗАЛУЧЕНОСТІ УКРАЇНЦІВ ДО УЧАСТІ У БЛАГОДІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Аналіз кейсів успішних благодійних організацій

Для аналізу благодійних кейсів було обрано такий сегмент благодійних організацій, як великі українські благодійні фонди, а саме фонд Повернісь живим та Фонд Сергія Притули, як одні з найвідоміших благодійних організацій України. При цьому Повернісь живим як приклад фонду, яка була заснована 10 років тому та успішно функціонує протягом всього цього часу. А Фонд Сергія Притули, як такий, що хоч і був заснований відносно недавно, проте вже має за своїми плечима чималу кількість успішних зборів та велику медійну популярність.

«Повернісь живим» - це благодійний фонд, який спеціалізується на наданні підтримки армії та проведенні аналізу у сфері безпеки і оборони. Вони також впроваджують проекти з реабілітації ветеранів через спорт [22].

Діяльність БФ «Повернісь живим» розпочалася у 2014 році. Основною їхньою метою є покращення ефективності Збройних сил, допомога у збереженні життів військових і системне протистояння ворогам. Для досягнення цих цілей Фонд закуповує обладнання, включаючи тепловізійну оптику, квадрокоптери, автомобілі та системи спостереження та розвідки. «Повернісь живим» є першою благодійною організацією в Україні, якій було надано дозвіл на закупівлю та імпорту товарів військового та подвійного призначення.

Комунікація благодійної організації:

Повернісь живим займається активним розвитком своїх сторінок у соціальних мережах та на вебсервісах (власний вебсайт, Facebook, Telegram, Twitter, YouTube, Instagram).

Організація обрала доволі формальний *tone of voice* для взаємодії з аудиторією. Серед контенту, який публікується в соціальних мережах переважають новини про актуальні збори, їх закриття та ведення звітності, та актуальні історії захисників України, для підвищення проінформованості населення про нагальні потреби та актуальні проблеми, з якими стикаються військові.

Представники фонду нерідко з'являються на екранах та у текстових згадках різних ЗМІ, з'являючись там у ролі експертів та розповідаючи про діяльність фонду та актуальні новини сфери своєї діяльності.

У результаті проведеного аналізу видно, що комунікація фонду ведеться через активний розвиток соціальних мереж у діловому стилі та співпрацю зі ЗМІ, що сприяє поширенню інформації про діяльність фонду та підвищує усвідомленість суспільства щодо потреб та проблем військових.

Фонд Сергія Притули - українська благодійна організація, яка спеціалізується на наданні підтримки Силам оборони України та постраждалим від російсько-української війни. Основною діяльністю є закупівля та постачання автомобілів, безпілотних літальних апаратів, тепловізорів, рацій та медикаментів [23].

Фонд був заснований у 2020 році та почав свою діяльність, спрямовану на допомогу уразливим групам населення, розвиток освіти та підтримку інклюзивності. Проте, після початку повномасштабного вторгнення російської армії, опір ворогу став головним завданням всієї країни. Тому фонд перенаправив свою діяльність на підтримку Сил Оборони України та цивільного населення, яке постраждало від російської агресії. Наразі організація працює у двох основних напрямках:

Мілітарний напрямок забезпечує бойові підрозділи на передовій безпілотними літальними апаратами, FPV дронами, оптичними пристроями, засобами зв'язку, транспортом та засобами тактичної медицини. Фонд також забезпечує командно-штабні машини, відновлює техніку, захоплену від ворога, та передає її військовим.

Гуманітарний напрямок надає допомогу громадам на деокупованих та прифронтових територіях, щоб відновити життєві умови, які були втрачені через вторгнення Російської Федерації в Україну.

Комунікація благодійної організації:

Повернись живим так само займається активним розвитком своїх сторінок у соціальних мережах та на вебсервісах (власний вебсайт, Facebook, Instagram, особистий YouTube-канал Сергія Притули).

Організація обрала більш неформальний-приятельський *tone of voice* для взаємодії з аудиторією, в порівнянні з попереднім фондом, проте не забуваючи про дотримання професійної етики. Серед контенту, який публікується в соціальних мережах можна спостерігати приблизно однакову кількість інформації як про актуальні збори та звітність про них, так і інформативного контенту інтерв'ю з військовими та публікацій новин.

Сергій Притула, як засновник фонду часто з'являється на екранах та у текстових згадках різних ЗМІ. При чому виступаючи як в ролі експерта в сфері благодійності, так і з'являючись у більш розважальних форматах, кооперуючись з різними медійними особистостями, наприклад: Нічне ток-шоу Євгенія Яновича «20:23», Radio Roks; створення власного контенту для YouTube: подкаст з Антоном Тимошенко «Гуртом та вщент».

У висновку слід зазначити, що Фонд Сергія Притули відзначається активним виконанням своєї місії, спрямованої на надання підтримки Силам оборони України та постраждалим від війни. Організація ретельно обирає стратегії комунікації, які дозволяють ефективно взаємодіяти з аудиторією. Використання соціальних мереж, власного вебсайту та співпраця з медійними особистостями стали важливими інструментами комунікаційної стратегії, що сприяли успішному досягненню цілей фонду. Такий підхід дозволяє Фонду Сергія Притули продовжувати свою важливу роботу та забезпечувати підтримку військовим та мирному населенню в умовах воєнного конфлікту.

3.2 Результати пілотажного соціологічного дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах для потреб військових та постраждалих внаслідок російсько-української війни

Для глибшого дослідження чинників, які впливають на залученість українців до благодійної діяльності було проведене пілотажне дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах для потреб військових та постраждалих внаслідок російсько-української війни (див. Додаток А).

Предмет дослідження: Залученість української молоді до участі у благодійних зборах.

Об'єкт дослідження: Участь молоді в благодійних зборах для потреб військових та постраждалих внаслідок російсько-української війни.

Мета дослідження: Вивчення рівня зацікавленості та активності молоді України у волонтерській діяльності та благодійних зборах, спрямованих на допомогу військовим та постраждалим внаслідок війни.

В межах дослідження було опитано 60 представників української молоді віком від 18 до 29 років. Опитування проводилося онлайн за допомогою платформи Google Forms, кожен респондент самостійно давав відповіді на всі запитання .

Терміни дослідження: 15-22 травня 2022 року.

Що стосується загальної динаміки залученості української молоді до благодійності, дослідження показало наступні результати: 53% опитаних здійснюють фінансові пожертви на благодійні збори принаймні 1-2 рази на місяць, 23% опитаних залучаються до здійснення пожертв раз на тиждень і ще 8% донатять кілька разів на тиждень, і тільки 15% опитаних роблять благодійні пожертви рідше пари разів на рік (див. Додаток Б.1).

Що стосується взаємозв'язку між місцем знаходження респондентів та їх залученістю до благодійності, показники з найбільшою частотою пожертв спостерігаються серед групи респондентів, які знаходяться на підконтрольній

Україні території: кілька разів на тиждень – 12%, раз на тиждень – 23,5%, 1-2 рази на місяць – 56%, 1-2 рази на пів року – 3%, раз на рік – 3%, разово за весь час – 0%, ніколи – 3%. Майже однакові результати маємо серед опитаних груп людей, які проживають за кордоном та на тимчасово окупованих територіях. Серед мешканців окупованих територій регулярно благодійні пожертви від одного разу на місяць і частіше здійснюють 78% опитаних. І серед опитаних, які проживають за кордоном, регулярно від одного разу на місяць до кількох разів на тиждень донатять 77% (див. Додатки Б.2-Б.4).

Що до взаємозв'язку між віком респондентів та залученістю до благодійної діяльності спостерігається наступна тенденція: серед молоді вікової групи 18-20 років кілька разів на тиждень донатять – 8%, раз на тиждень – 23%, 1-2 рази на місяць – 38%, 1-2 рази на пів року – 15%, раз на рік – 0%, разово за весь час – 8%, ніколи – 8%. Серед молоді вікової групи 21-23 років кілька разів на тиждень донатять – 4%, раз на тиждень – 25%, 1-2 рази на місяць – 58%, 1-2 рази на пів року – 4 %, раз на рік – 8%, разово за весь час – 0%, ніколи – 0%. Серед молоді вікової групи 24-27 років кілька разів на тиждень донатять – 9 %, раз на тиждень – 27%, 1-2 рази на місяць – 54,5%, 1-2 рази на пів року – 9%, раз на рік – 0%, разово за весь час – 0%, ніколи – 0%. Серед молоді вікової групи 27-29 років кілька разів на тиждень донатять – 17%, раз на тиждень – 17%, 1-2 рази на місяць – 58%, 1-2 рази на пів року – 8%, раз на рік – 0%, разово за весь час – 0%, ніколи – 0%. Отже, спостерігається чітка тенденція до збільшення рівня залученості респондентів до благодійної діяльності, залежно від віку, чим більший вік, тим вища залученість: 18-20 років – 69%, 21-23 років – 87%, 24-26 років – 90%, 27-29 років – 92% (див. Додатки Б.5-Б.8).

Що до взаємозв'язку між оцінкою власних доходів та залученістю до благодійної діяльності спостерігається наступна тенденція: респонденти з доходом вище середнього мають приблизно однакову схильність робити регулярні благодійні пожертви від разу на місяць до кількох разів на

тиждень, для груп з середнім доходом та доходом вище середнього, це 92% та 90% відповідно. Серед людей, які оцінюють свій рівень доходу як нижче середнього та середній – це 63% та 50% відповідно. Важливо зазначити, що респондентам не було надано рамок доходів в межах кожної з груп, оскільки в межах дослідження було прийняте рішення розглянути аспект фінансового благополуччя з боку особистого сприйняття респондентами своїх доходів (див. Додатки Б.9-Б.12).

Крім залученості українців до фінансових пожертв, в ході дослідження було проаналізовано загальні тенденції вибору видів благодійної допомоги опитаними, в результаті чого були отримані наступні результати: крім надання фізичної допомоги, 28% опитаних прибігали до надання допомоги потребуючим шляхом волонтерської діяльності, 48% робило майнові пожертви (одяг, техніка, предмети побуту тощо), та 11% ставали донорами крові, тканин чи органів для постраждалих (див. Додаток Б.13).

Репутацією благодійних організацій, перед здійсненням пожертви 67% опитаних завжди цікавиться та звертає увагу на репутацію благодійної організації, 25% роблять це інколи та 8% не звертають увагу на благонадійність організації взагалі (див. Додаток Б.14).

Досить невизначеними виявилися відповідь на запитання «Чи стикалися Ви з недоліками у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності?», оскільки 43% опитаних зазначили, що на власні очі не стикалися з такою проблемою, 32% стали свідками недосконалостей законодавчої бази з питань регулювання благодійної діяльності, і ще 25% вагаються у відповіді (див. Додаток Б.15).

На відкрите запитання щодо ситуацій, які демонструють ці самі недоліки українського законодавства щодо регулювання благодійної діяльності, було отримано дві відповіді. В одній з них респондентка поділилася з власним досвідом потрапляння на шахрайську благодійну організацію, яка функціонувала певний час, аж поки про цей прецедент не дізналася бригада, на допомогу якої начебто були організовані збори

шахрайської організації. Інший респондент серед недоліків зазначив недостатнє законодавче регулювання благодійної діяльності в наступних аспектах: «Недоліки щодо документів на право благодійної діяльності, джерела надходження, не усюди обов'язковий звіт (чому?) та що загрожує, якщо гроші підуть не на благодійність» (див. Додаток Б.16).

Серед зовнішніх факторів, які підвищують рівень залученості опитаних до участі у благодійних зборах було виокремлено наступні: найбільший вплив на залученість опитаних до благодійності має фактор масштабних обстрілів української інфраструктури – 73%, на друге місце виходить фактор втрат Збройних сил України на фронті – 63% опитаних зазначили його як впливовий, залученість 52% опитаних підвищується від інформації про успіхи ЗСУ на фронті, 33% опитаних мотивують відмови міжнародних партнерів у наданні матеріальної допомоги, натомість ухвалення допомоги мотивує тільки 10% опитаних, серед опитаних 27% зазначили, що їх рівень залученості підвищується від інформації про обстріли об'єктів російської критичної інфраструктури, в полі інше, двоє респондентів зазначили, що при прийнятті рішення задонатити вони спираються на свої внутрішні фактори і ще один респондент зазначив, що його залученість до участі у зборах підвищується від незадоволення діями влади, які на думку респондента погіршують ситуацію в країні (див. Додаток Б.17).

Що до довіри до різних видів та форм благодійних організацій, зборів та окремих волонтерів, маємо наступні результати. Цей показник вимірювався за шкалою від 1 до 7, де 1 означає, що цей збір є найпріоритетнішим для людини, а 7 відповідно найнебажанішим. В результаті опитування отрималися наступні дані: з середнім коефіцієнтом 1,33 найпріоритетнішими є збори створені близькими та знайомими респондентів, на другому та третьому місці з майже однаковими показниками знаходяться великі благодійні фонди (2,99) та креативні збори (3,17), невеликі благодійні організації (3,88), збори медійних осіб, за якими

слідкують опитані (4,01), міжнародні благодійні фонди (4,23), збори комерційних та неприбуткових організацій (4,38). При чому ці показники є майже однаковими для обох статей, і перші 3 місця зберігають свою тенденцію незалежно від статті (див. Додаток Б.18-Б.20).

Серед факторів, які стосуються конкретних зборів та впливають на рівень залученості опитаних до участі у благодійних зборах було виокремлено наступні. Позитивно на підвищення залученості впливають: особисті трагічні події опитаних, актуальна для респондента мета збору, інформаційна підтримка збору у медіа, активна комунікація організації з аудиторією, регулярна звітність, наявність коштів, участь у зборах знайомих. Не впливає на залученість: наявність винагороди за донат, залученість медійних осіб, оригінальність презентації, попередній досвід участі у зборах. В деяких випадках виокремлюється негативний вплив залученості до зборів медійних осіб (див. Додаток Б.21).

Серед каналів завдяки яким опитані зазвичай дізнаються про актуальні благодійних збори найрозповсюдженішими є інтернет-джерела, серед них соціальні мережі (70%) та інтернет ЗМІ (15%) (див. Додаток Б.22).

Серед найпопулярніших соціальних мереж, які використовуються як канали комунікацій благодійних організацій абсолютними лідерами є Instagram та Telegram 72% та 70% відповідно. Серед інших каналів, 35% опитаних зазначили YouTube, Facebook – 30%, TikTok – 28%, X(Twitter) – 28%, WhatsApp – 20%, Viber – 18%, Twitch – 15%, LinkedIn – 8% (див. Додаток Б.23).

3.3 Рекомендації, щодо підвищення рівня залученості українців до благодійності

За результатами опитування та за аналізом кейсів зрозуміло, що для аудиторії вкрай важливою є комунікація організації, окремого волонтера

тощо. Тож розвиток профілю організації в соціальних мережах, особливу увагу слід приділити Instagram та Telegram, може стати способом залучення більшої кількості людей до зборів. Регулярно публікуйте оновлення, інформаційні пости, фотографії та відео, які будуть цікаві та корисні для вашої аудиторії, як загалом, так і для поінформованості про діяльність організації. Наприклад, для організації, яка займається закупівлею амуніції для військових буде природньо робити відео та пости з оцінками різних виробників турнікетів, розповідаючи про переваги та недоліки конкретних брендів. Такий контент дасть аудиторії чітке розуміння напрому діяльності організації; зазначить компетентність представників організації у даній темі; буде корисним і для аудиторії, оскільки у сучасних реаліях турнікет є незамінним предметом, який має бути при собі в кожного українця. Крім цього слід не забувати про спілкування з підписниками та регулярні відповіді на їхні запитання та коментарі.

Розвиток партнерство з медіа та впливовими особами, які можуть підтримати місію організації та розповсюджувати інформацію про неї. Так само результати дослідження вказали на те, що для людей є важливою інформація про благодійні організація, яка публікується в медіа. Тож взаємодія зі ЗМІ та медійними особами відкриває можливості підвищити залученість аудиторії до зборів, проте слід ретельно обирати канали, видання та інфлюенсерів, звертаючи увагу на їх репутацію та уникаючи серед них політично заангажовані.

Наступне за важливістю місце для українців посідають прозорість та обліковість коштів. Важливим завданням для благодійних організацій є забезпечення доступності фінансової інформації на веб-сайті, в соціальних мережах та в інших публічних джерелах. Тож регулярна публікація звітів про збори коштів та їх використання, деталі про те, як саме кошти були витрачені, на які товари та для кого, підвищать рівень довіри до організації, а відповідно зросте і кількість та обсяги пожертв.

Спрямованість на емоції та співчуття. Звернення уваги на емоційне зворушення аудиторії, показуючи реальні обставини та труднощі, з якими стикаються військові на фронті чи після отримання поранень, та люди чи тварини, постраждалі внаслідок ведення бойових дій. Можна розповісти їх історії, дати людям можливість самотійно поспілкуватися з цими людьми, та задати усі питання, які цікавлять аудиторію, наприклад вищезазначені категорії людей можуть комікувати з аудиторією в коментарях. Це все сприяє створенню міцнішого емоційного зв'язку між аудиторією та кінцевим бенефіціаром.

Ще одним дієвим способом підвищення залученості аудиторії до участі у благодійності є створення креативних промоакцій, яке може охоплювати різноманітні форми та способи, які зацікавлять та вмотивують людей приєднатися до благодійної ініціативи. Одним із прикладів такої стратегії може бути організація виклику або челенджу в соціальних мережах, схожого на "Ice Bucket Challenge", який залучив увагу мільйонів людей і пожертв на дослідження аміотрофічного бокового склерозу. Наприклад, благодійна організація може запропонувати проведення марафону під час чергової регулярної хвилини пам'яті, учасникам пропонується зробити пожертву на будь-який збір за їх власним бажанням, зробивши допис про це в соціальних мережах, таким чином залучити до марафону своїх підписників. Така масова акція може одночасно як допомогти фінансовим вкладом для безлічі актуальних зборів, так і допоможе у згуртуванні українців, даючи учасникам почуття єдності та приналежності до чогось більшого.

До креативного підходу також можна віднести проведення мистецьких перформанси на вулицях міст. Організація вуличних мистецьких подій та перформансів може створити живий інтерес серед громадськості. Наприклад, вуличні художники можуть створювати картини або скульптури на вулицях міста, на тему війни та миру. Ці заходи можуть привернути увагу перехожих та викликати обговорення, що сприятиме популяризації благодійної кампанії.

Крім цього прямо під час проведення цього заходу можна влаштувати збір благодійних пожертв.

Крім того, організація благодійних аукціонів або марафонів збору коштів через онлайн-платформи краудфандингу може стати ефективним способом привернути увагу до проблеми та залучити фінансову підтримку. Учасники можуть ставити на аукціон різноманітні предмети або послуги, а також виконувати завдання або виклики за певну суму коштів, всі виручені кошти в якості пожертв будуть спрямовані на допомогу військовим та постраждалим.

Висновки за розділом 3

Аналізуючи діяльність благодійних організацій "Повернись живим" та Фонду Сергія Притули, можна зробити висновки щодо ефективності їхньої комунікаційної стратегії та способів взаємодії з аудиторією. "Повернись живим" вдало використовує соціальні мережі та співпрацю з медійними особистостями для популяризації своєї діяльності та просування актуальних ініціатив. Їхня формальна комунікація спрямована на підвищення обізнаності громадськості та залучення підтримки для військових та постраждалих. У свою чергу, Фонд Сергія Притули вдається до активного використання соціальних мереж та співпраці з ЗМІ, що допомагає не лише популяризувати їхню роботу, а й надавати інформацію про актуальні потреби військових та цивільного населення. Обидва фонди виявляють успішну комунікаційну стратегію, що дозволяє їм ефективно досягати своїх метоїв у підтримці військових та постраждалих осіб від війни.

Проведене пілотне дослідження залученості української молоді до благодійної діяльності показало, що значна частина опитаних здійснює фінансові пожертви на благодійні збори, а також активно волонтерить для підтримки потреб військових та постраждалих від війни. Результати свідчать

про зростаючий інтерес та залученість молоді до такої діяльності з плином часу та зростанням віку. Крім того, дослідження виявило, що репутація благодійних організацій має велике значення для опитаних при прийнятті рішення про пожертву. Отже, можна зробити висновок, що благодійна діяльність в Україні відзначається активною участю молоді та високим рівнем довіри до благодійних організацій.

За результатами опитування та аналізу кейсів видно, що ефективна комунікація є важливим фактором для аудиторії. Розвиток профілю організації в соціальних мережах, зокрема на Instagram та Telegram, може сприяти залученню більшої кількості людей до зборів. Регулярність публікацій інформаційних постів, фотографій та відео, що цікаві та корисні для аудиторії, підвищить її свідомість про діяльність організації. Важливо також розвивати партнерство з медіа та впливовими особами, а також забезпечити прозорість та обліковість коштів. Спрямованість на емоції та співчуття, а також креативні промоакції, такі як організація виклику в соціальних мережах або мистецькі перформанси на вулицях міст, можуть стати ефективними способами привернення уваги до проблеми та залучення фінансової підтримки. Організація благодійних аукціонів та марафонів збору коштів через онлайн-платформи краудфандингу також може допомогти залучити фінансову підтримку.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання роботи була досягнута мета, виконані всі поставлені завдання та були отримані наступні результати:

Було визначено, що благодійна діяльність відіграє важливу роль у формуванні ціннісних уявлень та моральних стандартів як для окремої особистості, так і для соціального оточення загалом. Благодійність визначається як Різні теоретичні підходи до розуміння благодійності відкривають широкий спектр можливостей для її аналізу та вдосконалення. Зростання доступності та розмаїття форм благодійної діяльності свідчать про постійну еволюцію цього соціального явища та його важливість для підтримки та розвитку громадського добробуту.

Ретельний аналіз взаємозв'язку благодійності, соціальної відповідальності та соціальної солідарності вказує на їхню важливу роль у формуванні гуманного та стабільного суспільства. Благодійність виявляє громадянську відповідальність та готовність допомогти у складних ситуаціях, тоді як соціальна солідарність зміцнює взаємопідтримку й єдність суспільства. Об'єднані ці аспекти створюють основу для зміцнення суспільства, яке спільно працює над досягненням загальних цілей та поліпшенням життя всіх своїх членів. Цей взаємозв'язок є ключовим для розвитку сучасного суспільства, що сприяє його соціальному, економічному та культурному процвітанню.

Аналіз історичного контексту розвитку благодійності в Україні відкриває нам картину поступового розширення сфери її впливу на різних етапах суспільного розвитку. Від первісних форм до сучасних трендів, благодійність завжди відображала важливі соціокультурні та політичні реалії свого часу, впливаючи на підвищення впливу культури, освіти та меценатства. Отримавши незалежність, Україна стала свідком нових можливостей у сфері благодійності, але залишалася вразливою до корупції та

недостатньої прозорості. Завдяки глобалізації та розвитку медіа, увага та ресурси були залучені до благодійних проєктів через Інтернет, що розширило можливості дії та підвищило свідомість громадськості щодо соціальних проблем. Таким чином, розвиток благодійності в Україні відображає динаміку суспільства та його стремління до покращення якості життя громадян та загального соціального прогресу.

Подальший аналіз показує, що Україна досягла значних успіхів за останні десять років, що відображається в Світовому рейтингу благодійності. Цей позитивний тренд свідчить про високий рівень готовності громадян допомагати тим, хто потребує. Це підтверджується інформацією про велику кількість благодійних внесків на підтримку Збройних Сил та постраждалих від війни. Отже, українське суспільство демонструє високу солідарність та активність у подоланні складних викликів.

Законодавство України забезпечує відповідний правовий фреймворк для функціонування та розвитку благодійних організацій у різних сферах діяльності. Проте, існує необхідність в подальшій роботі над удосконаленням законодавства, зокрема, щодо відміни податків на благодійну допомогу фізичним особам та вдосконалення механізмів надання пільг та підтримки благодійних ініціатив. Такі кроки сприятимуть підвищенню ефективності та розширенню масштабів благодійної діяльності в Україні, що в свою чергу сприятиме соціальному та економічному розвитку країни.

Результати пілотного дослідження щодо залученості української молоді до благодійної діяльності вказують на високий рівень зацікавленості та активності цільової аудиторії. Молодь виявляє готовність не лише фінансово підтримувати благодійні збори, але й волонтерити та надавати різноманітну допомогу в рамках своїх можливостей. Крім того, важливим фактором при виборі благодійної організації є її репутація. Зазначені тенденції свідчать про позитивний розвиток благодійної культури в Україні та високу громадську свідомість молодого покоління.

На підставі проведеного опитування та аналізу отриманих даних видно, що ефективна комунікація та створення механізмів взаємодії з аудиторією є ключовими елементами успішної благодійної діяльності. Розвиток присутності в соціальних мережах, співпраця з медіа та впливовими особами, а також забезпечення прозорості та обліковості коштів — це найважливіші аспекти, що варто враховувати. Покладання акценту на емоційну зворушливість, проведення креативних промоакцій та організація заходів з метою активізації громадськості, таких як вуличні мистецькі події та марафони збору коштів, можуть значно збільшити інтерес до благодійних ініціатив та підвищити обсяги зібраних коштів. Важливо враховувати специфіку аудиторії та вдосконалювати стратегії комунікації для досягнення максимального ефекту в добрій справі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єсіна О.О. Доброчинність як соціальне явище: теоретичний аспект аналізу. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2009/07/114-118_no-3_vol-30_2009_UKR.pdf
2. Brown Radcliffe Alfred Structure and function in primitive society/ URL: https://monoskop.org/images/b/b6/Brown_Radcliffe_Alfred_Structure_and_Function_in_Primitive_Society_1952.pdf
3. Новітня політична лексика (неологізми, okazionalizmy та інші новотвори) / Енциклопедичний словник-довідник/ За заг. редакцією доктора політичних наук Хоми Н. М. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Novitnia_politychna_leksyka_neolohizmy_okazionalizmy_ta_inshi_novotvory.pdf?
4. Колосова Н.О. Благодійна діяльність в культурі України в контексті вітчизняних і європейських традицій (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): дис. на здобуття наук. ступеня к. істор. наук: спец. 17.00.01 «Історія України» / Н.О. Колосова. – Київ, 2006. – 19 с.
5. Патинок О.П. Глава 3.2. Соціальна відповідальність в професійній діяльності соціального інспектора. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35079/Patynok.pdf>
6. Вітковська І.М. Соціальна відповідальність: теоретичний аспект аналізу. Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н.Каразіна. 2011. №948. с. 45-48.
7. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. — К. : КНЕУ, 2015. —519 с.

8. Грiшнова О. А., Мiщук Г. Ю., Олiйник О. О. Соцiальна вiдповiдальнiсть у трудових вiдносинах: теорiя, практика, регулювання ризикiв: Монографiя. — Рiвне : НУВГП, 2014. – 216 с.
9. Зеленько Г.І., Зуйковська А.А., Кармазiна М.С. Суспiльна солiдарнiсть в Украiнi: Проблеми i полiтичнi засоби iх вирiшення. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/social-solidarity-in-Ukraine_150.pdf
10. Докторова Д. Соцiальна солiдарнiсть у чотирьох основних соцiологiчних традицiях. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/297935376.pdf>
11. Соколов О.Р. Доброчиннiсть в Украiнi : минуле, сучасне, майбутнє / О.Р. Соколов // Культурна полiтика : зб. наук. пр. – К., 1998. – 154 с
12. Красуля А. В. Iсторичнi традицiї благодiйностi та актуальний стан фандрейзингової дiяльностi у вищiй освiтi Украiни / А. В. Красуля //Педагогiчнi науки: теорiя, iсторiя, iнновацiйнi технологiї, 2014. – № 10 (44). – С. 132-142.
13. Коцур Вiта Благодiйнiсть полково-сотеннох казацької старшини середини XVII-XVIII ст. в оцiнцi украiнської сучасної iсторiографiї. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ChasUkr_2014_28_15.pdf
14. Донiк О. Громадська благодiйнiсть в Украiнi у XIX – на початку XX столiть. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42733/11-Donik.pdf?sequence=1>
15. Коцур А., Коцур Г. Благодiйнiсть i меценатство кошового отамана Запорiзької Сiчi Петра Калнишевського. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42741/18-Kotsur.pdf?sequence=1>

16. Апанович О.М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К., 1993. – С. 267.
17. World Giving Index 2023 URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/wgi_report_2023_final.pdf?sfvrsn=402a5447_2
18. Дослідження Делойт: Менше витрачали, економили на дозвіллі й донатили на ЗСУ. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2023/consumer-behavior.html>
19. Опендатабот: Українці більше донатили на армію червні: огляд зборів United24, «Повернись живим» та фонду Притули. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/donation-growth-june>
20. Закон України Про благодійну діяльність та благодійні організації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> (дата звернення: 20.05.2024)
21. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.05.2024)
22. Повернись живим. URL: <https://savelife.in.ua/>
23. Благодійний фонд Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Питання пілотажного дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах

А.1

Вкажіть Вашу стать *

- Чоловік
- Жінка
- Інше

А.2

Вкажіть Ваш вік *

- 18-20 років
- 21-23 років
- 24-26 років
- 27-29 років

А.3

Наразі Ви проживаєте *

- На підконтрольній Україні території
- На тимчасово окупованій території
- За кордоном

A.4

Як Ви оцінюєте поточний рівень Ваших щомісячних доходів? *

- Високий
- Вище середнього
- Середній
- Нижче середнього
- Низький
- Відмова від відповіді

A.5

Оберіть усі варіанти благодійної допомоги, яку Ви надавали військовим чи людям постраждалим внаслідок війни.

(Можна обрати кілька відповідей)

- Грошова допомога
- Волонтерська діяльність
- Майнові пожертви (одяг, техніка, предмети побуту, тощо)
- Донація крові, органів та тканин
- Інше

A.6

Повертаючись до грошових пожертв, вкажіть, як часто Ви робите донати на благодійні збори? *

- Кілька разів на тиждень
- Раз на тиждень
- 1-2 рази на місяць
- 1-2 рази на пів роки
- Раз на рік
- Разово за весь час
- Ніколи

A.7

Чи цікавитеся Ви репутацією благодійних організацій перед здійсненням пожертви? *

- Так, завжди
- Інколи
- Ні, не цікавлюся

A.8

Чи стикалися Ви з недоліками у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності? *

- Так
- Ні
- Важко відповісти

A.9

Зазначте недоліки, у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності, з якими Ви стикнулися.

(Відповідь на питання не обов'язкова)

Текст запитання з довгими відповідями

A.10

Чи впливають на Вашу залученість до благодійного збору наступні фактори, та як саме? *

	Впливає позитивно	Не впливає	Впливає негативно	Важко сказати
Мета збору	☐	☐	☐	☐
Активна комуні...	☐	☐	☐	☐
Залученість меді...	☐	☐	☐	☐
Конкретна і чітка ...	☐	☐	☐	☐
Регулярна звітність	☐	☐	☐	☐
Оригінальність п...	☐	☐	☐	☐
Участь Ваших др...	☐	☐	☐	☐
Наявність винаго...	☐	☐	☐	☐
Попередній досві...	☐	☐	☐	☐
Наявність коштів	☐	☐	☐	☐
Особисті трагічні...	☐	☐	☐	☐
Інше	☐	☐	☐	☐

A.11

Які з нижче наведених зовнішніх чинників підвищують рівень Вашої залученості до участі * у благодійних зборах?
(Можна обрати кілька відповідей)

- Масштабні обстріли української інфраструктури
- Обстріли по об'єктах російської критичної інфраструктури
- Успіхи ЗСУ на фронті
- Втрати ЗСУ на фронті
- Ухвалення міжнародними партнерами фінансової/технічної допомоги Україні
- Відмова міжнародних партнерів від надання фінансової/технічної допомоги Україні
- Інше...

A.12

На який з видів благодійних зборів Ви ймовірно зробили б пожертву? *
 (Розставте за пріоритетністю, де 1 - це найвища оцінка, 7 - найнижча)

	1	2	3	4	5	6	7
Великі бл...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Невеликі ...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Міжнро...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Збори рід...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Креативн...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Збори ме...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Комерцій...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

A.13

Частіше за все Ви берете участь у благодійних зборах, про які дізналися завдяки... *

- Телебаченню
- Радіо
- Друкованим ЗМІ
- Інтернет ЗМІ
- Соціальні мережі (Instagram, Telegram, Facebook, тощо)
- Інше...

A.14

Яким каналам комунікації благодійних організацій з аудиторією Ви надаєте перевагу? *
(Можна обрати кілька відповідей)

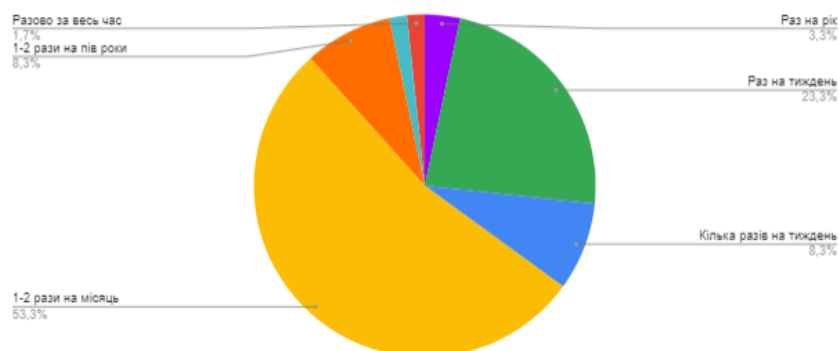
- Instagram
- TikTok
- Facebook
- LinkedIn
- X (Twitter)
- Viber
- Telegram
- YouTube
- Twitch
- WhatsApp
- Інше...

Додаток Б

Графіки результатів пілотажного дослідження залученості української молоді до участі у благодійних зборах

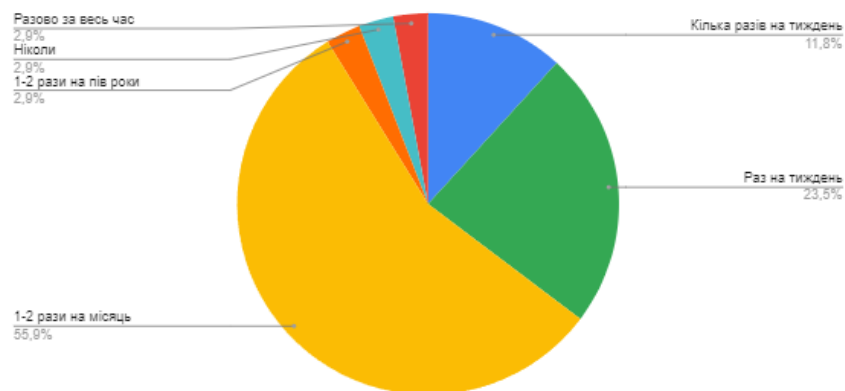
Б.1

Залученість української молоді до здійснення благодійних пожертв.

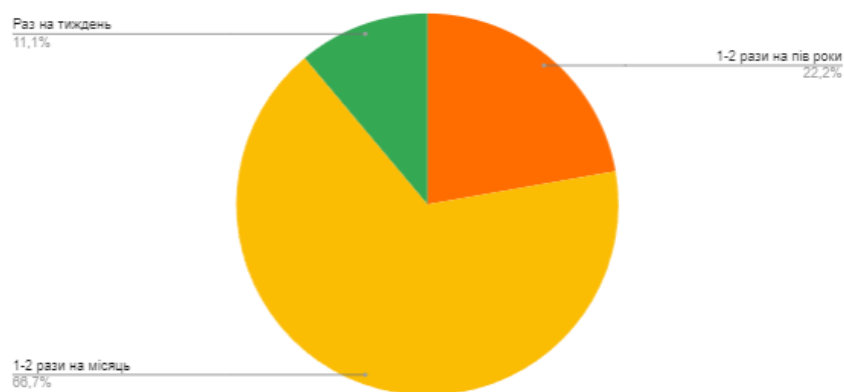
Б.2

Залученість української молоді, яка проживає на підконтрольних Україні територіях, до здійснення благодійних пожертв.

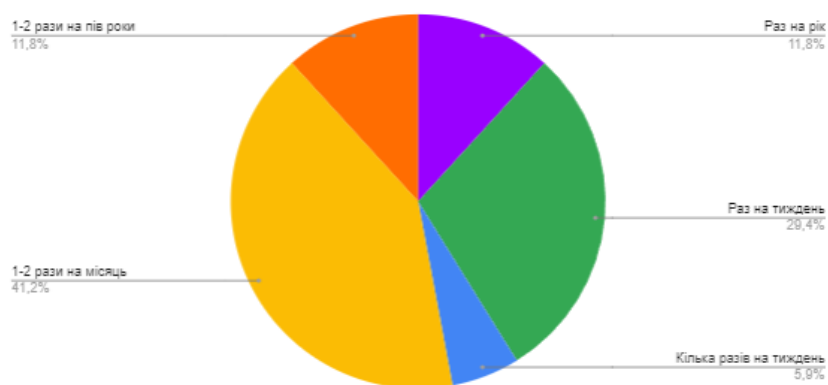
Б.3

Залученість української молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях, до здійснення благодійних пожертв.

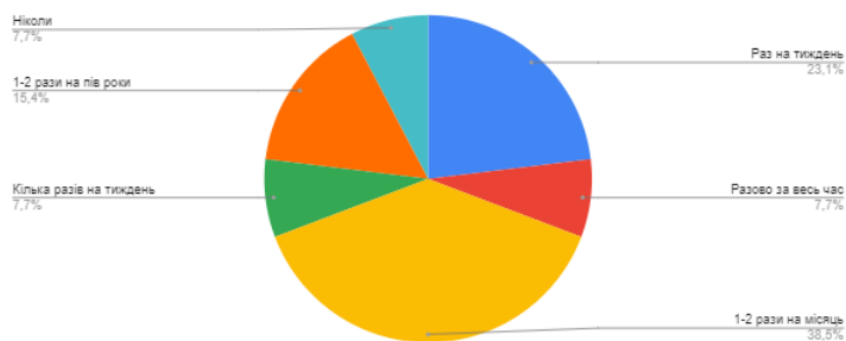
Б.4

Залученість української молоді, яка проживає за кордоном, до здійснення благодійних пожертв.

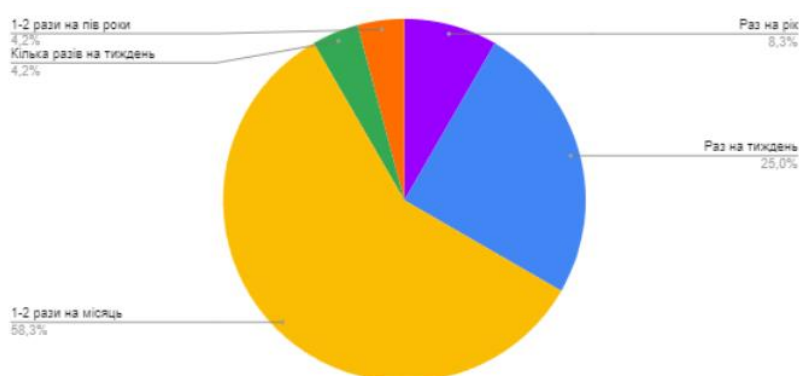
Б.5

Залученість української молоді віком від 18 до 20 років до здійснення благодійних пожертв.

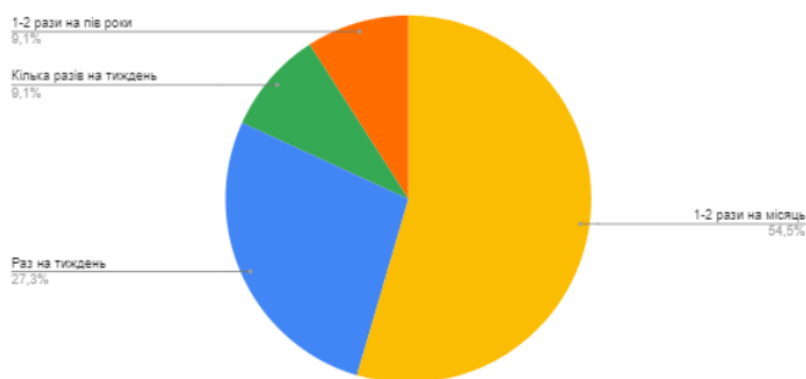
Б.6

Залученість української молоді віком від 21 до 23 років до здійснення
благодійних пожертв.

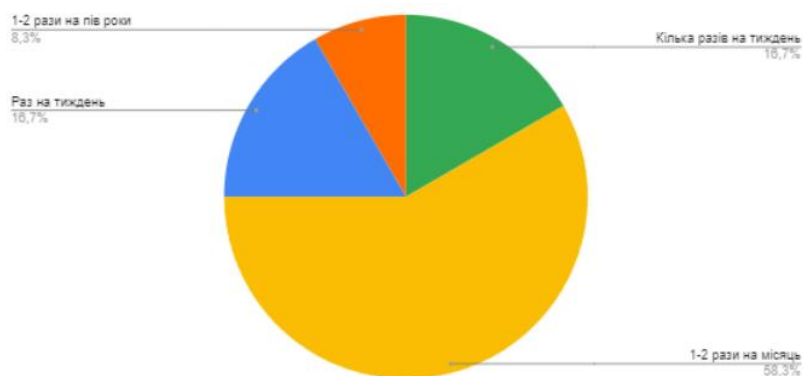
Б.7

Залученість української молоді віком від 24 до 26 років до здійснення
благодійних пожертв.

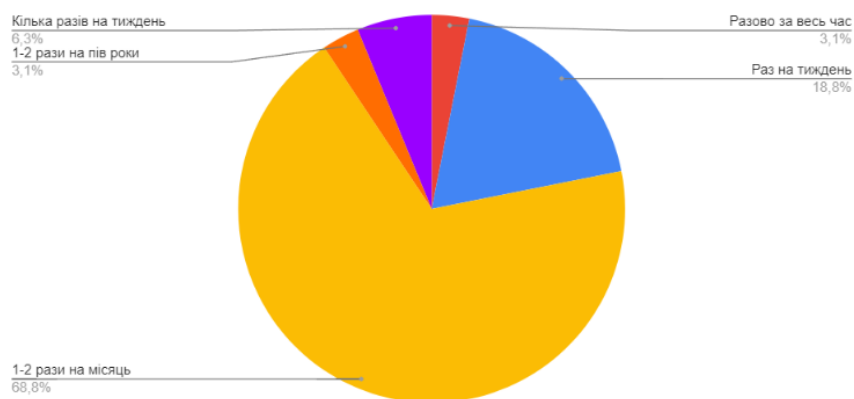
Б.8

Залученість української молоді віком від 27 до 29 років до здійснення
благодійних пожертв.

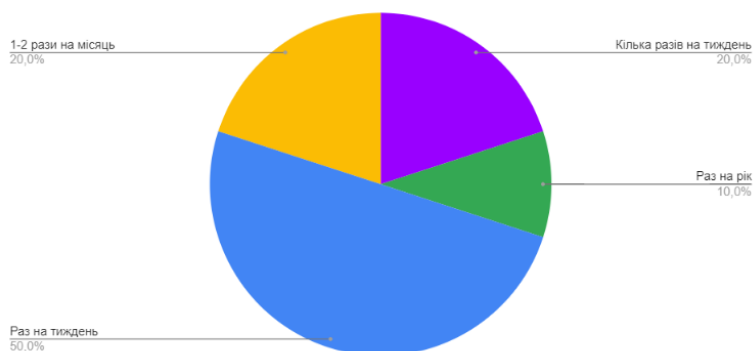
Б.9

Залученість української молоді з середнім рівнем доходу до здійснення
благодійних пожертв.

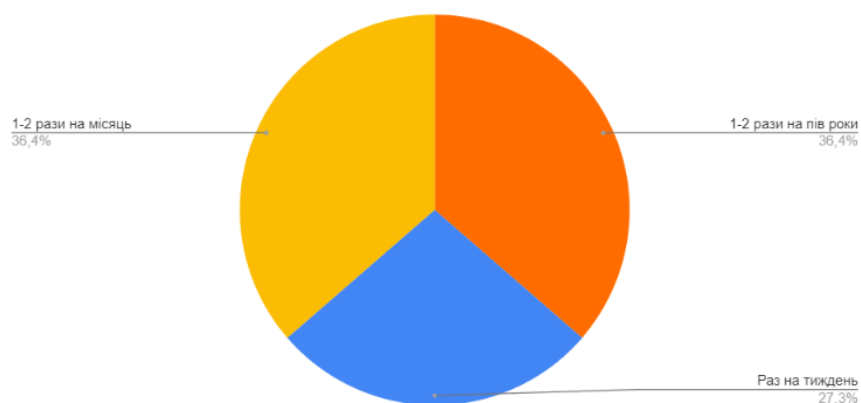
Б.10

Залученість української молоді з рівнем доходу вище середнього до
здійснення благодійних пожертв.

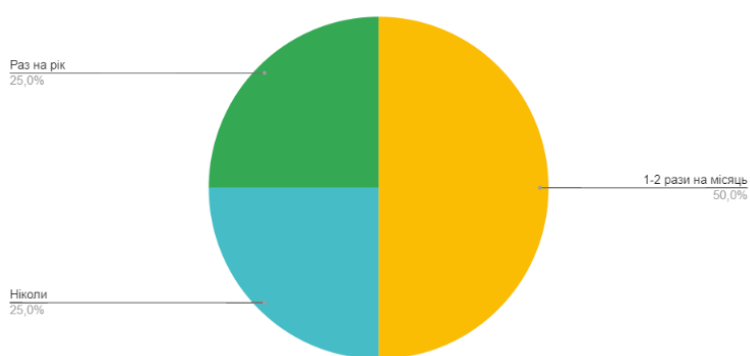
Б.11

Залученість української молоді з рівнем доходу нище середнього до
здійснення благодійних пожертв.

Б.12

Залученість української молоді з низьким рівнем доходу до здійснення
благодійних пожертв.

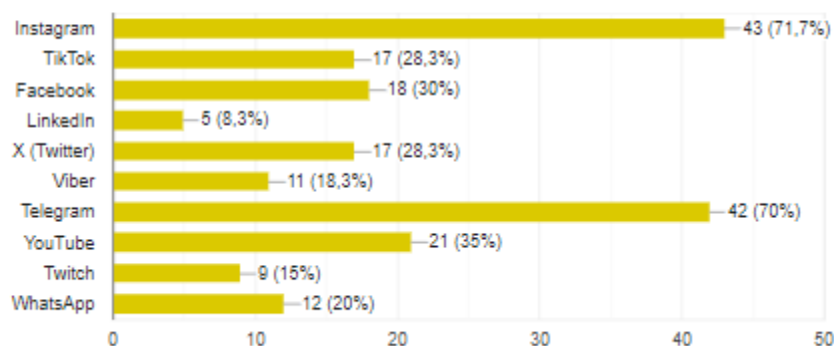
Б.13

Тенденції вибору виду благодійної допомоги.

Яким каналам комунікації благодійних організацій з аудиторією Ви надаєте перевагу?

(Можна обрати кілька відповідей)

60 відповідей

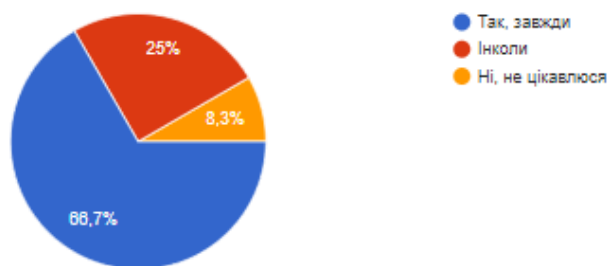

Б.14

Підхід українців до перевірки репутації благодійної організації.

Чи цікавитеся Ви репутацією благодійних організацій перед здійсненням пожертви?

60 відповідей

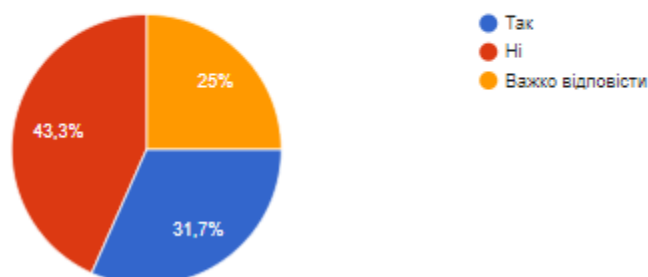

Б.15

Оцінка українцями наявності недоліків у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності.

Чи стикалися Ви з недоліками у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності?

60 відповідей

Б.16

Відповіді на відкрите запитання.

Зазначте недоліки, у чинному українському законодавстві, щодо регулювання благодійної діяльності, з якими Ви стикнулися.

(Відповідь на питання не обов'язкова)

2 відповіді

Я перераховувала досить довгий час гроші на допомогу одній бригаді, а потім побачила відео де військові розповідали, що не копійки не отримали. Корупція розчаровує.

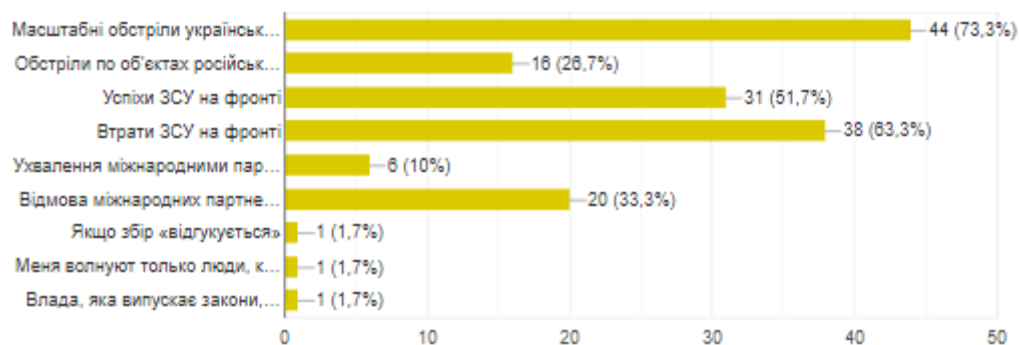
Недоліки щодо документів на право благодійної діяльності, джерела надходження, не усюди обов'язковий звіт (чому?) та що загрожує, якщо гроші підуть не на благодійність

Б.17

Вплив зовнішніх факторів на залученість української молоді до здійснення благодійної діяльності.

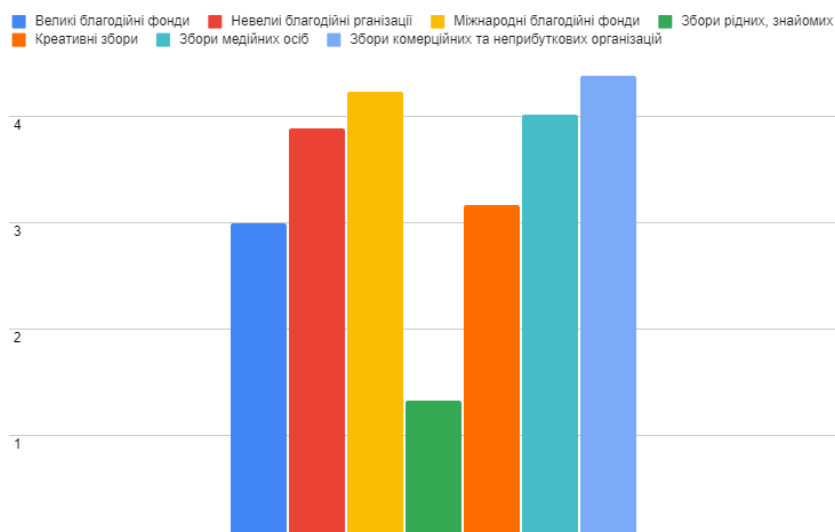
Які з нижче наведених зовнішніх чинників підвищують рівень Вашої залученості до участі у благодійних зборах?
(Можна обрати кілька відповідей)

60 відповідей

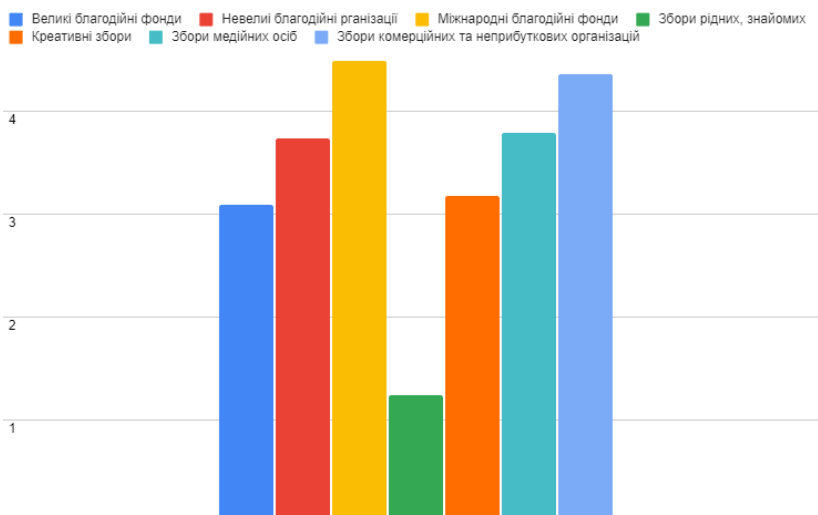
Б. 18

Довіра до різних форм благодійних організацій, зборів та окремих волонтерів.

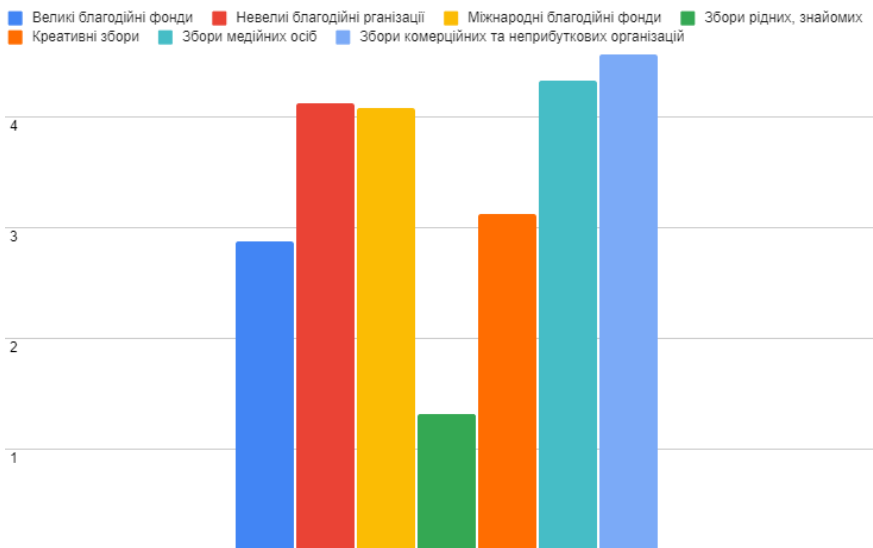
Б. 19

Довіра до різних форм благодійних організацій, зборів та окремих волонтерів серед жінок.

Б. 20

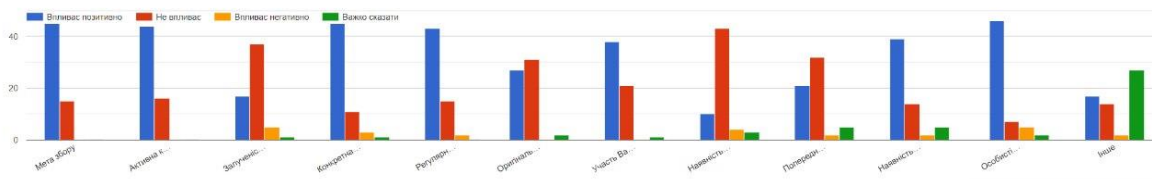
Довіра до різних форм благодійних організацій, зборів та окремих волонтерів серед чоловіків.

Б.21

Фактори, які впливають на залученість української молоді до здійснення благодійної діяльності.

Чи впливають на Вашу залученість до благодійного збору наступні фактори, та як саме?

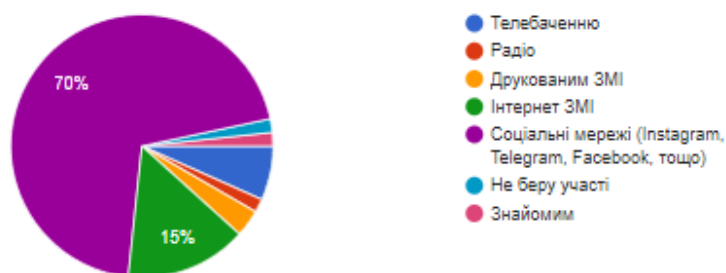

Б.22

Канали, які інформують про збори.

Частіше за все Ви берете участь у благодійних зборах, про які дізналися завдяки...

60 відповідей

Б.23

Соціальні мережі, як канали комунікації благодійних організацій.

Яким каналам комунікації благодійних організацій з аудиторією Ви надаєте перевагу?

(Можна обрати кілька відповідей)

60 відповідей

